



LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „METRO KLUBAS“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2018 m. sausio 23 d. Nr. (17)SI-22)SP-6

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gauta informacija, jog UAB „Metro klubas“ (toliau ir – klubas) socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2017 m. spalio 27 d. buvo paskelbta informacija, kad klubas ieško asmens barmeno pareigoms, bet nurodoma tik moteriškos giminės pareigų forma („barmenė“) (toliau ir – darbo skelbimas).

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu ir 24 straipsnio 3 dalimi, Seimo kontrolierius Raimondas Šukys, laikinai pavadavęs lygių galimybių kontrolierę Agnetą Skardžiuvienę, 2017 m. lapkričio 6 d. pradėjo tyrimą dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo, t. y., dėl galimai diskriminuojančio lyties pagrindu darbo skelbimo.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2017 m. lapkričio 9 d. raštu Nr. (17)SI-22)S-637 UAB „Metro klubas“ vadovo paprašyta motyvuotai paaiškinti, ar į darbą barmeno pareigoms klube yra priimamos tik moterys; jei taip, nurodyti kodėl; ar į darbą barmeno pareigoms pretendavo vyrai, ar jiems buvo sudaryta galimybė dalyvauti atrankoje į siūlomas pareigas; ar į siūlomas barmeno pareigas darbuotojas jau yra priimtas, nurodyti jo lytį. Negavus atsakymo, lygių galimybių kontrolierė 2017 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. (17)SI-22)S-768 pakartotinai kreipėsi į UAB „Metro klubas“ vadovą.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. gruodžio 18 d., tik po kelių raginimų, elektroniniu paštu buvo gautas UAB „Metro klubas“ atsakymas dėl lygių galimybių kontrolierės prašymo pateikti informaciją. Paaiškinime klubo vadovas R. S. nurodo, kad barmeno (-ės) pareigose šiuo metu dirba vienas vyras ir dvi moterys. Skelbimas, pasak vadovo, buvo paskelbtas su klaida, nenurodant „visų lyčių“ (taip rašte), nes klubui nėra svarbu, kas dirba prie baro. Šiuo metu darbuotojų nebeieškoma.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Metro klubas“ darbo skelbimas, paskelbtas socialinio tinklo *Facebook* klubo paskyroje, nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio, pagal kurį skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėti, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje skiriamas ypatingas dėmesys lyčių lygybei.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuriuo draudžiama diskriminacija šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės

orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnyje numatyta, kad skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminių padėčių, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Tiriamu atveju „metroclub.lt“ savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2017 m. spalio 27 d. patalpino skelbimą kviesdamas užimti barmeno pareigas klube, bet pareigos buvo nurodytos tik moteriškąja gimine. Klubo vadovas R. S. teigė, kad skelbimas buvo paskelbtas su klaida, klubui nėra svarbi dirbančiųjų nurodytose pareigose lytis. Klube barmenais šiuo metu dirba vienas vyras ir dvi moterys.

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarime Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“ nurodyta, kad pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai turi būti reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais. Nagrinėjamu atveju skelbime nurodyta pareigų forma tik moteriškąja gimine, taip teikiant vienai lyčiai (šiuo atveju – moterims) pirmenybę užimti pareigas ir atgrasant galimus kandidatus vyrus kandidatuoti dėl nurodytų pareigų.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punktą, Moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu nelaikoma, kuomet atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas). Tiriamoje situacijoje svarbu atsakyti į klausimą, ar nurodytoms barmeno pareigoms lytis yra esminis ir lemiamas reikalavimas. Manytina, kad barmeno pareigų esminiai elementai yra klientų aptarnavimas prie baro (gėrimų, maisto pateikimas). Tokius veiksmus vienodai gerai gali atlikti tiek moteris, tiek vyras, taigi lyties pagrindas negali būti laikomas esminiu ir lemiamu reikalavimu. Konstatuotina, kad pareigų nurodymas vien moteriškąja gimine yra nepagrįstas, darbo funkcijas gali atlikti abiejų lyčių asmenys, taigi pareigų nurodymas moteriškąja gimine riboja vyrų lygias galimybes kandidatuoti dėl darbo klube.

Darytina išvada, kad klubo vadovas, darbo skelbime pareigas nurodydamas tik moteriškąją gimine, nepagrįstai suteikė pirmenybę vienai lyčiai (moterims). Tokiais veiksmais UAB „Metro klubas“ vadovas tiesiogiai diskriminavo vyrus ir pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnį, t. y., pažeidė moterų ir vyrų lygias teises.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsniu bei Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu:

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti UAB „Metro klubas“ vadovą R. S. dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti UAB „Metro klubas“ vadovą R. S.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė